

Gemeente Achtkarspelen

Kadernota 2027 - 2030

Financiën

Gezonde begroting en structureel evenwicht

Wonen & Leefomgeving

Meer woningen en duurzame inrichting

Zorg & Sociaal

Toegankelijke zorg en ondersteuning

Economie

Stimuleren lokale ondernemers

Duurzaamheid

Energietransitie en klimaatadaptatie

Bestuur

Betrokken en transparante overheid

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Hoofdstuk 1 - Gemeente Achtkarspelen	4
Hoofdstuk 2 - Financiën.....	7
2.1 Financiële uitgangspunten.....	8
2.1.1 Financieel beleid	8
2.1.2 Uitgangspunten meerjarenbegroting 2027-2030	8
2.2 Beginstand begroting	9
2.3 Uitkomst geactualiseerde begroting.....	9
2.3.1 Raadsbesluiten na datum vaststelling begroting.....	10
2.3.2 Uitkomst meicirculaire Gemeentefonds	10
2.3.3 Ontwikkelingen nieuw of gewijzigd beleid	11
2.3.4 Autonome ontwikkelingen	11
2.3.5 Nieuw beleid	11
2.3.6 Eventuele ombuigingen	12
2.3.7 Eindstand Kadernota 2027-2030 totaal	12
Hoofdstuk 3 - Voorstel van het college aan de raad	13
Bijlage 1: Toelichting ontwikkelingen nieuw of gewijzigd beleid	14

Inleiding

De voorliggende kadernota vormt een vooruitblik op de begroting 2027. Ontwikkelingen na het opstellen van deze nota en voorafgaand aan de vaststelling van de begroting zullen worden verwerkt in de definitieve begroting die in november wordt behandeld. De keuze voor een beleidsarme kadernota is met name ingegeven doordat in het voorjaar sprake geweest van gemeenteraadsverkiezingen en wordt gewerkt aan de vorming van een nieuw college van burgemeester en wethouders. Daarnaast is het financiële perspectief ook van belang voor de vooruitblik.

Dit brengt met zich mee dat richtinggevende beleidskeuzes in deze fase beperkt blijven en in belangrijke mate aan het nieuwe bestuur worden gelaten. Tegelijk gaat nog veel energie en aandacht uit naar de doorontwikkeling van de nieuwe gemeentelijke organisatie.

Tijdens de behandeling van deze kadernota willen wij graag met de raad in gesprek over mogelijke oplossingen die leiden tot een gezond financieel perspectief voor de jaren de komende jaren.

Hoofdstuk 1 - Gemeente Achtkarspelen

De gemeente Achtkarspelen is een plattelandsgemeente in het oosten van de provincie Fryslân. Het ligt in het Nationaal Landschap Noardlike Fryske Wâlden. Het is een gebied met veel ruimte. De gemeente telt 12 dorpen en een aantal buurtschappen. De gemeente heeft in 2026 28.252 inwoners en een oppervlakte van 10.398 hectare. De gemeente Achtkarspelen wordt gekenmerkt door rust en ruimte. Het prachtige coulisselandschap vormt een belangrijk onderdeel van de natuur in de gemeente. De dorpen hebben uitstekende voorzieningen voor wonen, werken, winkelen, onderwijs en sport en liggen verspreid in de gemeente omgeven door gebieden met land- en akkerbouw. Voor Buitenpost met haar gunstige ligging aan het spoor liggen steden zoals Leeuwarden en Groningen binnen handbereik. Surhuisterveen heeft met haar gunstige ligging ten opzichte van de A7 een prima uitgangspositie voor economische bedrijvigheid.

Na een periode van samenwerken met de gemeente Tytsjerksteradiel in een werkmaatschappij is in juni 2023 door de raad besloten om de samenwerking te beëindigen en alle taken per 1 januari 2025 weer vanuit een eigen ambtelijke organisatie uit te gaan voeren. Dat was een grote en intensieve verandering. Sindsdien is de gemeente uitgegroeid tot een jonge organisatie, met nieuwe medewerkers, nieuwe werkwijzen en een gezamenlijke ambitie: een transparante, effectieve en dienstbare overheid, dicht bij de Mienskip. In deze opbouwfase zijn al veel stappen gezet. Het is duidelijk dat de organisatie nog volop in ontwikkeling is. Processen worden verder verbeterd, de planning- en control cyclus wordt professioneler ingericht en er wordt gewerkt aan een stevigere structuur waarin kennisdeling, samenwerking en duidelijke kaders vanzelfsprekend zijn.

De raad heeft met het vaststellen van het type gemeente – Uitvoeringsgemeente- de kaders bepaald en de missie en visie en de kernwaarden die richtinggevend zijn voor de inrichting van de nieuwe ambtelijke organisatie. Er is gekozen voor een directiemodel. Dit model sluit aan bij de gewenste eenvoud, duidelijkheid van sturing, rollen, taken en verantwoordelijkheden en het bevorderen van de integrale manier van werken. De gekozen organisatiestructuur faciliteert het optimaal bedienen van de inwoners en de integrale sturing. De bewuste scheiding tussen dagelijkse uitvoering, doorontwikkeling en strategie zorgt voor een uitvoering dichtbij inwoners en maakt afgewogen keuzes op het juiste niveau mogelijk. Met het benoemen van het directieteam (gemeentesecretaris en twee divisiedirecteuren), 12 teamleiders en onze medewerkers zijn we er nog niet. De komende jaren staan in het teken van gerichte strategische personeelsplanning. Daarbij gaat het om continuïteit, kwaliteit en stabiliteit. Ook het versterken van teamvolwassenheid blijft belangrijk in een organisatie die nog steeds groeit en zich verder ontwikkelt. Daarnaast vindt de komende jaren uitstroom plaats doordat meerdere medewerkers met pensioen gaan.

Missie, visie en kernwaarden

De missie, visie en kernwaarden zijn geformuleerd om het hoofddoel te bereiken: een professionele uitvoeringsgemeente die dienstbaar is aan de inwoners en de belangen van de Mienskip optimaal behartigt.

Missie

Wij zijn dienstbaar aan de belangen van onze Mienskip. We behartigen deze optimaal door dienstverlenend samen te werken aan een leefomgeving waarin iedereen prettig kan wonen, leren, werken en recreëren.

Visie

Wij zijn een betrouwbare, toegankelijke en daadkrachtige gemeente. In nauwe verbinding met de Mienskip leveren wij dienstverlening die op een realistische manier aansluit bij de behoeften van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke samenwerkingspartners

Kernwaarden

De kernwaarden geven de organisatie en de medewerkers die daarin werken richting om het werk vorm te geven en de manier van werken op te baseren.

- Betrouwbaar
- Dienstbaar
- Plezier
- Verbinding
- Verantwoordelijk

Samenwerking

Om verder invulling te geven aan de koers die de raad heeft bepaald, namelijk zelf doen, samen doen en anderen doen, is het belangrijk dit uitgangspunt duidelijk terug te laten komen in de manier van werken. Hoewel Achtkarspelen nu een zelfstandige uitvoeringsgemeente is, blijft het essentieel om actief verbonden te blijven met de bestuurlijke omgeving. Voor een relatief kleine organisatie is het belangrijk om bewuste keuzes te maken: wat doen we zelf en waarbij zoeken we samenwerking? Er zijn ook taken die, als dat duidelijk meerwaarde heeft, beter door andere partijen kunnen worden uitgevoerd. Samenwerking blijft een belangrijke randvoorwaarde. Alle lokale overheden krijgen te maken met grote maatschappelijke opgaven. Denk aan vergrijzing, minder jongeren, een krimpende beroepsbevolking, de energietransitie, de landbouwtransitie en een groeiende en veranderende zorgvraag. Dit zijn onderwerpen die niet alleen de gemeente Achtkarspelen raken, maar de hele regio. Daarom is samenwerking met buurgemeenten, de provincie, Wetterskip Fryslân en het Rijk belangrijk en vaak noodzakelijk. Daarom is deelname aan regionale, provinciale en landelijke kennisnetwerken essentieel. Deze netwerken bieden toegang tot expertise, actuele informatie en gezamenlijke oplossingen die onze gemeente niet altijd alleen kan organiseren. Dit vergroot de wendbaarheid en kwaliteit van het werk en versterkt de uitvoeringskracht. Momenteel werken we samen in: ANNO (samenwerking gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân en Tytsjerksteradiel, provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân), Regio Deal Noordoost-Friesland, Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR) en EuropaPact. Op het gebied van ICT is er een samenwerking met de gemeente Tytsjerksteradiel in de vorm van een Bedrijfsvoering organisatie (BVO-) ICT.

Soms is het als uitvoeringsorganisatie nodig om te erkennen dat samenwerking of gerichte uitbesteding de beste keuze is. Dit helpt om toekomstbestendig en minder kwetsbaar te blijven. Door slim samen te werken en gebruik te maken van specialistische kennis in de omgeving, groeit de bestuurlijke en ambtelijke slagkracht. Zo kan de organisatie blijven leveren wat de Mienskip mag verwachten, passend bij de koers die de raad eerder heeft vastgesteld.

Visie op de toekomst

Achtkarspelen is een gemeente met een sterk agrarisch karakter, maar ook met industriële accenten en een verscheidenheid aan dorpen. Er is veel ruimte in het gebied en het landschap straalt rust uit. De gemeente heeft twaalf dorpen met elk een eigen karakter en historie, waar inwoners veel waarde aan hechten. De grotere regionale kernen hebben de meeste detailhandel en voorzieningen en vervullen daarmee een centrumfunctie voor de omgeving. De inwoners zelf worden over het algemeen gezien als ondernemend en zelfredzaam. In Achtkarspelen heerst een handelsgeest en een mentaliteit van doorpakken. Maar, wel gewoon blijven doen, want dan doe je al gek genoeg. De gemeente kent sterke sociale structuren. Deze sociale structuren staan wel onder druk. Enerzijds treedt er vergrijzing op in de dorpen van de gemeente en anderzijds is het voor jongeren moeilijk om in de gemeente te blijven door een beperkt woningaanbod. Daarentegen bieden de goede infrastructuur van wegen en spoor, en ook de moderne glasvezelnetwerken een goede basis van forensen, thuiswerkers of ambitieuze ondernemers.

Vanuit deze eigenheid is in de 'omgevingsvisie Achtkarspelen 2023-2040' de koers voor de lange termijn bepaald. Deze luidt: We wonen, werken en ontspannen in vitale en leefbare dorpen en in een aantrekkelijk buitengebied. De leefomgeving beweegt mee met de ontwikkelingen van deze tijd, met respect voor de bestaande ruimtelijke en sociaal-culturele kwaliteiten. Het is belangrijk dat we integraal en gelijktijdig aan deze ambities werken en tijdig inspelen op ontwikkelingen. Als gemeente doen we dit samen met de Mienskip en overige partijen. Met de komst van een nieuwe gemeenteraad kan deze accenten verleggen in de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de omgevingsvisie. Belangrijk binnen iedere vierjarige cyclus is het vaststellen van de resultaten die de gemeente per ambitie wil bereiken. Zodat monitoring mogelijk is. Binnen de omgevingsvisie zijn hier geen harde cijfers voor genoemd. Dit past niet binnen de opzet van de omgevingsvisie en het is ook niet de taak van de gemeenteraad: zij stuurt op hoofdlijnen. Het college heeft de taak de vastgestelde ambities voor de lange termijn op een realistische manier in te vullen voor de komende periode van vier jaar. Hiertoe benoemt het college indicatoren die per ambitie en de daarbij te bereiken resultaten de voortgang en resultaten inzichtelijk maken. Dit leidt tot (deel)maatregelen die in de Kadernota op hoofdlijnen worden geduïd en nader worden uitgewerkt in de Begroting.

Kadernota 2027-2030

Voor de periode 2027-2030 hebben wij een compacte kadernota opgesteld. Ook is deze kadernota beleidsarm.

In maart 2026 waren er gemeenteraadsverkiezingen en op 1 april is de nieuwe raad geïnstalleerd. Zowel de pas geïnstalleerde raad als het negatieve financieel perspectief van de gemeente Achtkarspelen hebben ertoe geleid dat er een beleidsarme kadernota is opgesteld. In deze kadernota worden maatregelen voorgesteld om te komen tot een sluitende begroting in 2027. Na het vaststellen van de kadernota zijn de kaders bekend waarbinnen de begroting 2027 wordt opgesteld. Daarin worden ook ontwikkelingen die pas na het vaststellen van de kadernota duidelijk worden, zoals bijvoorbeeld de financiële consequenties van de coalitiebesprekingen, in de begroting meegenomen. De begroting 2027 wordt in november door de raad behandeld en daarna voorgelegd aan de toezichthouder, de provincie Fryslân.

Met de voorgestelde maatregelen lukt het om voor 2027 een positief saldo te presenteren. Hierdoor worden we niet onder het preventief toezicht van de provincie gesteld. Onverlet blijft dat er meerjarig nog de nodige maatregelen moeten worden getroffen om tot een structureel en reëel sluitende begroting kunnen komen. Dat maakt ombuigingen noodzakelijk en past daarmee ook binnen het toetsingskader van de provinciale toezichthouder.

Hoofdstuk 2 - Financiën

Vertretpunt voor deze Kadernota

Het vertretpunt voor deze Kadernota is het meerjarenperspectief 2027-2030 uit de vastgestelde begroting 2026-2029, die op 6 november 2025 is vastgesteld door de gemeenteraad. Alle genoemde bedragen zijn in duizenden Euro's. Hierdoor kan het voorkomen er afrondingsverschillen in subtotalen en totaaltellingen zijn.

	<u>2027</u>	<u>2028</u>	<u>2029</u>	<u>2030</u>
Meerjarensaldo vanuit begroting 2026-2029	293	-1.562	-612	-755
Septembecirculaire	-310	-406	-459	-459
Nieuw vertretpunt Kadernota	-17	-1.968	-1.071	-1.214

Kadernota – tabel

Deze Kadernota in één oogopslag geeft u informatie over de effecten van bestaand en nieuw of gewijzigd beleid voor de komende jaren van de gemeente Achtkarspelen. De effecten van de meircirculaire zijn op hoofdlijnen in deze kadernota verwerkt.

KADERNOTA 2027 - 2030 IN ÉÉN OOGOPSLAG				
Deze Kadernota in één oogopslag geeft u informatie over de effecten van bestaand en nieuw of gewijzigd beleid voor de komende jaren van de gemeente Achtkarspelen (bedragen x € 1.000).				
	2027	2028	2029	2030
Startsaldo Kadernota	-17	-1.968	-1.071	-1.214
Mutaties na vaststelling begroting	-691	-639	-437	-437
Nieuw startsaldo	-708	-2.607	-1.508	-1.651
Gemeentefonds	1.918	805	637	2.053
Ontwikkelingen nieuw of gewijzigd beleid	-431	-359	-359	-359
Eindsaldo Kadernota	780	-2.160	-1.230	43

In paragraaf 2.3 wordt een nadere duiding van de mutaties ten opzichte van het startsaldo gegeven.

2.1 Financiële uitgangspunten

In deze paragraaf worden de uitgangspunten die gehanteerd zijn bij het opstellen van de Kadernota 2027-2030 gehanteerd zijn nader toegelicht. De meicirculaire, die we op 29 mei van het ministerie van BZK hebben ontvangen, is verwerkt in deze Kadernota.

2.1.1 Financieel beleid

In het voorjaar zijn er gemeenteraadsverkiezingen geweest en momenteel wordt gewerkt aan de vorming van een nieuw college van burgemeester en wethouders. Daarnaast is het financieel perspectief ongunstig in 2028 en 2029. Daarom is deze Kadernota beleidsarm opgesteld. Om die reden zijn er geen grote beleidsontwikkelingen opgenomen voor de verschillende programma's. Verderop in deze Kadernota wordt bij het onderdeel 2.3.5. Nieuw beleid beschreven welke ontwikkelingen relevant zijn.

2.1.2 Uitgangspunten meerjarenbegroting 2027-2030

Voor het meerjarenperspectief voor de begroting 2027-2030 koersen we vanuit deze Kadernota op een structureel sluitende begroting voor het jaar 2027. Hiermee voldoen we aan het toetsingskader van de provincie om voor 2027 onder repressief toezicht te kunnen vallen. Repressief toezicht betekent dat de provincie achteraf pas controleert of de gemeente volgens de regels handelt.

Voor het meerjarenperspectief zullen we in de komende periode nadere alternatieven uitwerken om te komen tot een sluitende begroting voor de jaren 2028 en verder.

Voor de Kadernota zijn de volgende kaders en uitgangspunten gehanteerd, zoals ook afgestemd met directie en college.

Kaders

- Prio 1: sluitend maken 2027
- Prio 2: meerjarig structureel sluitende begroting 2028 t/m 2030, incl. ingrijpende maatregelen indien nodig

Uitgangspunten/voorstellen

- We ramen realistisch: structurele uitgaven worden gedekt met structureel inkomsten.
- We nemen ingecalculerde risico's: krap begroten, beter sturen. Risico's in risicoparaagraaf opnemen
- We indexeren niet tenzij wettelijk niet anders kan, dan apart inzichtelijk voor de raad en ter besluitvorming voorleggen
- Als we extra inkomsten krijgen voor stijging van kosten dan nemen we zowel de baten als de lasten op
- Wij stellen voor om nieuw beleid of uitzetting alleen uit te voeren als we dit inwisselen voor oud beleid
- Opzet Kadernota: Uitkomst zonder maatregelen + maatregelen + formatie + ontwikkelingen na 2 juli = begroting
- Het beoordelen van incidentele investeringen om structureel te kunnen ombuigen.
- Eigen inkomsten verhogen: bestaand beleid toetsen aan de spelregels van een SPUK en externe financieringen.

Indexering en prijscompensatie

We houden in de ramingen rekening met de volgende compensaties, zowel baten als lasten in de begroting:

- loonstijgingen (CAO)
- inflatie (prijzen van goederen en diensten)
- contractprijzen geactualiseerd
- nieuwe prijsverwachtingen meegenomen (bijv. CPB-ramingen)
- tarieven (bijv. OZB, leges)
- uitkeringen uit het gemeentefonds

Hiermee verwerken we de indexering en prijscompensatie vooraf in de begroting, actualiseren we dit gedurende het jaar en vangen onzekerheden op via reserves en bijstellingen.

Algemene uitkering (AU) - nieuw beleid

Indien voor nieuw beleid vanwege taakmutaties vanuit het Rijk financiële middelen opgenomen zijn in de algemene uitkering, gaan we uit van een budgettair neutraal effect op het saldo.

Algemene uitkering (AU) - ontwikkelingen in bestaand beleid:

Voor areaal, loon- en prijsontwikkelingen zijn financiële middelen opgenomen in de algemene uitkering. Op basis hiervan reserveren we een bedrag in de Kadernota.

2.2 Beginstand begroting

De beginstand van de begroting is deze zoals vastgesteld in de begroting 2026 – 2029:

	2027	2028	2029	2030
Meerjarensaldo vanuit begroting 2026-2029	293	-1.562	-612	-755
Septemercirculaire	-310	-406	-459	-459
Nieuw vertrekpunt Kadernota	-17	-1.968	-1.071	-1.214

Bij het opstellen van de begroting 2026 is de meicirculaire als basis gebruikt. Op basis van dit beeld was het begrotingsjaar 2027 nog sluitend en vanaf 2028 structureel meerjarig negatief. Bij de begrotingsbehandeling in november 2025 was een memo met het effect van de septemercirculaire toegevoegd. Door het verwerken van de septemercirculaire ontstond over de hele periode een negatief saldo.

2.3 Uitkomst geactualiseerde begroting

In deze paragraaf worden de mutaties t.o.v. het startsaldo Kadernota 2027-2030 nader toegelicht.

2.3.1 Raadsbesluiten na datum vaststelling begroting

Na behandeling van de kadernota van de begroting zijn er nadien diverse raadsbesluiten genomen die van invloed zijn op het meerjarensaldo van de begroting. In onderstaand overzicht zijn deze besluiten opgesomd ter verduidelijking:

	2027	2028	2029	2030
Raadsbesluiten na vaststelling begroting 2026-2029				
06-11-2025; Uitwerking uitbesteding belastingen naar NBK	-188	-188	-188	-188
27-11-2025; Structureel subsidiebudget jaarwisseling	-10	-10	-10	-10
27-11-2026; Buurtgezinnen	-52	-	-	-
18-12-2025; Versterking organisatie	-392	-392	-190	-190
19-02-2026; Bijdrage routebureau Marrekrite	-3	-3	-3	-3
07-05-2026; Vervanging Gemeentehuis (kapitaallasten)	-33	-33	-33	-33
11-06-2026; Verplaatsen budget salariskosten BHV naar team SCV	14	14	14	14
11-06-2026; Inrichtingsplan BHV 2026	-4	-4	-4	-4
11-06-2026; Herziening contract iBabs applicatie	-8	-8	-8	-8
11-06-2026; Opvoeren OR-budget	-15	-15	-15	-15
Totaal raadsbesluiten	-691	-639	-437	-437

Met de begroting 2026-2029 is als gevolg van de 'business case uitbesteding NBK' een voordeel in de begroting verwerkt van +/- € 190.000. Deze business case is echter gebaseerd op de besparing op de werkelijke kosten en niet op de besparing op begrotingsniveau. Daar zit direct het verschil. Uitbesteding naar het Noordelijk Belasting Kantoor gaat ons op realisatiebasis naar verwachting ongeveer € 190.000 besparen. In de jaren voor uitbesteding was er echter sprake van een overschrijding van de begrote lasten. Met deze aanpassing wordt dit weer rechtgezet.

2.3.2 Uitkomst meicirculaire Gemeentefonds

Dit jaar is de meicirculaire ten aanzien van ons proces zeer laat opgeleverd met de juiste gegevens. Op basis wat nu bekend is, is onderstaand overzicht opgesteld:

	2027	2028	2029	2030
Mutatie meicirculaire 2026	4.203	2.750	1.154	2.586
<i>Waarvan:</i>				
LPO stelpost	1.945	1.945	1.975	2.021
Taakmutatie: Abonnementstarief WMO	340	-	-	-
Taakmutatie: Huishoudelijke hulp uit de WMO	-	-	-2.079	-2.121
Taakmutatie: Vangnet Huishoudelijke Hulp uit WMO	-	-	621	633
CDOKE	919	-	-	-
Netto effect	999	805	637	2.053

LPO stelpost

Wij reserveren de volledige compensatie Loon- en Prijs Ontwikkeling (LPO). Alleen (onvermijdbare) indexaties en CAO ontwikkelingen mogen hiervan worden bekostigd. In de meicirculaire was dit een toekenning van € 1.945.000.

Taakmutatie

Een taakmutatie is een verschuiving van geld binnen de begroting doordat taken veranderen, bijvoorbeeld omdat een gemeente iets meer of juist minder gaat doen op een bepaald beleidsterrein. In 2027 krijgen we bedrag van € 340.000 ter compensatie voor het uitstellen van de invoering van het abonnementstarief Wmo. Voor de taakmutaties worden ook reservering getroffen voor specifiek deze doelen.

CDOKE

De CDOKE-regeling helpt gemeenten om plannen voor klimaat en energie ook daadwerkelijk uit te voeren door extra menskracht te financieren. Deze regeling was tot 2025 geormerkt en is vanaf 2026 vrij inzetbaar. In 2027 is deze regeling weer incidenteel toegekend voor een bedrag van € 919.000.

2.3.3 Ontwikkelingen nieuw of gewijzigd beleid

De volgende onvermijdelijke, onuitstelbare ontwikkelingen moeten meegenomen worden in de Kadernota:

Nr	Nieuwe mutaties	2027	2028	2029	2030
1	Gemeentehuis - Aanschaf/vervanging/schoonmaken bekers ipv wegwerpbekers	-20	-20	-20	-20
2	Personeel - Implementatie en ontwikkeling SPP	-21	-	-	-
	Personeel - doorontwikkeling & bestendigen SPP	-10	-10	-10	-10
	Personeel - Strategische arbeidsmarktcampagne	-25	-25	-25	-25
3	Crisisbeheersing	PM	PM	PM	PM
4	Openbare Orde en Veiligheid - Aanpak ondermijning, digitale criminaliteit en beveiligingskosten	-8	-8	-8	-8
	Openbare Orde en Veiligheid - Voorbereiding nieuw BOA stelsel	-20	-	-	-
	Openbare Orde en Veiligheid - Organiseren carbidconges	-18	-	-	-
5	Onderhoud en afschrijving Laadpalen	-12	-12	-12	-12
6	Meertaligheid	-14	-	-	-
7	Dorpshuizen	-35	-35	-35	-35
8	Kinderburgemeester	-5	-5	-5	-5
9	POH-Jeugd - Personele lasten	-130	-130	-130	-130
	POH-Jeugd - Reductie zorgkosten	130	130	130	130
10	Gebiedsteam in School (GIS) - Personele lasten	-110	-110	-110	-110
	Gebiedsteam in School (GIS) - Reductie zorgkosten	110	110	110	110
11	Beschutte werkplekken	-244	-244	-244	-244
	Totaal nieuwe mutaties	-431	-359	-359	-359

Dit is een totaalijst aan (wettelijke) taken of onvermijdbare kosten. In de bijlage is een toelichting op deze ontwikkelingen opgenomen.

2.3.4 Autonome ontwikkelingen

Onder autonome ontwikkelingen verstaan wij trends, externe factoren en wettelijke wijzigingen die van directe invloed zijn op de gemeentelijke taken en financiën, maar waarop de gemeente zelf geen sturingsinvloed heeft. Omdat deze ontwikkelingen onvermijdbaar zijn, worden de budgettaire gevolgen hiervan verwerkt in de kadernota om de continuïteit van het beleid te waarborgen. In deze kadernota zijn de volgende autonome ontwikkelingen verwerkt:

- Structurele effecten van de jaarrekening
- Indexatiepercentages
- Ontwikkelingen kosten Jeugd/Wmo/Participatie
- Prijsvolatiliteit door (geo)politieke ontwikkelingen

2.3.5 Nieuw beleid

Momenteel verwerken we geen nieuw beleid in deze Kadernota. Reden hiervoor is dat er momenteel diverse partijen in het formatieproces zitten. Daarom is er nog geen nieuw beleid aanwezig gekoppeld aan een nieuw coalitieakkoord. Dit zal worden opgenomen in de begroting 2027- 2030. Enige uitzondering hierop zijn de wettelijke ontwikkelingen die nu al bekend zijn en waarvan de uitwerking financieel concreet is.

2.3.6 Eventuele ombuigingen

In Q2 2026 hebben diverse medewerkers uit verschillende disciplines meerdere keren bij elkaar gezeten om, naar het moment van nu, vanuit de taskforce ombuigingen opnieuw de opties te herijken. Hieruit is naar voren gekomen dat veel tijd zal gaan zitten om deze opties op(nieuw) geld te zetten. We gaan ons hiermee eerst concentreren op het laaghangend fruit op de korte termijn. Dit betreft vooral financieel technische maatregelen. Hierna stappen we over naar de middellange en lange termijn, waarbij ook echt (beleidsmatige) keuzes gemaakt moeten gaan worden op strategisch en tactisch niveau. Voor de Kadernota en begroting 2027 – 2030 is de tijd te krap om met een goed gedegen plan hiervoor te komen. In Q2 2027 zal het college hier verder op worden geïnformeerd, waarna de Raad zal worden bijgepraat en dit ter besluitvorming wordt aangeboden bij de Kadernota 2028 – 2031. Hiervoor zal mogelijk investering(en) worden gevraagd om in een later stadium baten te kunnen realiseren.

2.3.7 Eindstand Kadernota 2027-2030 totaal

	2027	2028	2029	2030
Nieuw vertrekpunt Kadernota	-17	-1.968	-1.071	-1.214
Totaal raadsbesluiten	-691	-639	-437	-437
Werkelijk startsaldo Kadernota	-708	-2.607	-1.508	-1.651
Totaal nieuwe mutaties	-431	-359	-359	-359
Eindstand ultimo jaareinde exclusief meicirculaire	-1.138	-2.965	-1.866	-2.009
Mutaties meicirculaire				
CDOKE	919	-	-	-
Overig	999	805	637	2.053
Saldo na uitkomsten Meicirculaire 2026	780	-2.160	-1.230	43

Hoofdstuk 3 - Voorstel van het college aan de raad

Gelet op de in deze Kadernota geschetste ontwikkelingen stellen wij u voor om:

kennis te nemen van de ontwikkelingen in het beleid zoals opgenomen in deze Kadernota 2027 - 2030, de te verwachten financiële gevolgen uit de aangegeven ontwikkelingen voor de meerjarenbegroting en het voorlopig verwachte meerjarig financieel perspectief te verwerken in de meerjarenbegroting 2027-2030;

Buitenpost, 9 juni 2026

Burgemeester en wethouders van Achtkarspelen

Bijlage 1: Toelichting ontwikkelingen nieuw of gewijzigd beleid

1. *Gemeentehuis – Aanschaf/vervanging/schoonmaken bekers*: We gaan de recyclebare bekers die wij nu gebruiken vervangen door mokken. Wetgeving verplicht ons enerzijds dit nu te doen en anderzijds sluiten wij daarmee aan op onze duurzaamheidsdoelstelling als Global Goals gemeente. De kosten die hiermee gemoeid zijn, zijn voor de aanschaf (incidenteel), uitbreiding en het schoonmaken (structureel).
2. *Personeel – Implementatie en ontwikkeling SPP*: Om strategische personeelsplanning in de organisatie in te bedden is eenmalig inhuur van expertise nodig van € 21.000.
Personeel – Doorontwikkeling en bestendigen SPP: Na de implementatie van strategische personeelsplanning in de organisatie is een ICT-tool nodig om SPP in vast te kunnen leggen. De jaarlijks terugkerende lasten bedragen € 10.000
Personeel – Strategische arbeidsmarktcampagne: De arbeidsmarkt is momenteel erg krap en wij concurreren als kleinere gemeente met veel andere potentiële werkgevers. Daarom is het belangrijk om de zichtbaarheid te vergroten en onze campagnes periodiek te vernieuwen. De verwachting is dat de krapte langere tijd zal duren, vandaar dat structureel € 25.000 wordt gevraagd.
3. *Crisisbeheersing*: De ministeries van Defensie en van Justitie en Veiligheid verplichten gemeenten om hun inwoners voor te bereiden op rampen en crisis. Daarnaast zijn wij verplicht te zorgen voor continuïteit van de gemeentelijke dienstverlening en het inrichten van noodsteunpunten. Op dit moment is de omvang van de te maken kosten nog niet inzichtelijk. De opgave volgt zo spoedig mogelijk.
4. *Openbare Orde en Veiligheid – Aanpak ondermijning*: voor (incidentele) beveiligingskosten, de aanpak van ondermijning, digitale criminaliteit en de ontwikkelingen met betrekking tot het vuurwerkverbod is aanvullend structureel budget nodig van € 8.000 per jaar.
Openbare Orde en Veiligheid – Voorbereiding BOA stelsel: Om te komen tot het nieuwe BOA-stelsel is voor aanschaf kleding, middelen, transport en opleidingen incidenteel € 20.000 nodig.
Openbare Orde en Veiligheid – Organiseren Carbidcongres: Er wordt eens in de twee jaar een carbidcongres georganiseerd. De ontvangende gemeente draagt daarvoor de incidentele kosten. In 2027 is onze gemeente gastheer, waarvoor € 17.500 nodig is.
5. *Onderhoud en afschrijving laadpalen*: Er worden meer laadpalen in onze gemeente gerealiseerd. Hiervoor moeten wij afschrijvingslasten en kosten van de vastrechaansluiting voor onze rekening nemen. De structurele lasten daarvan bedragen € 11.540 per jaar.
6. *Meertaligheid*: In 2027 betalen wij mee aan de meertaligenskoördinator in het kader van de provinciale subsidie regeling zichtberens Fryske taal voor € 13.725
7. *Dorpshuizen*: Dorps- en clubhuizen kunnen een beroep doen op een compensatie in de OZB. Daarnaast kan een tegemoetkoming in de kosten van de verzekeringen worden aangevraagd. Hiervoor is totaal structureel € 35.000 nodig.
8. *Kinderburgemeester*: Om de scholentour kinderburgemeester, waarbij kinderpaticipatie structureel wordt geborgd binnen beleid en uitvoering te kunnen implementeren is een jaarlijks activiteitenbudget van € 5.000 nodig.
9. *POH-Jeugd - Personele lasten*: Voor vroegsignalering, lichte ondersteuning, het voorkomen van zwaardere jeugdhulp wordt 1,0 fte praktijkondersteuner binnen huisartsenpraktijken ingezet. Bij de tussenevaluatie is, o.b.v. de positieve

resultaten, besloten dit uit te breiden tot 1,33 fte. Hiervoor is structureel € 130.000 nodig.

POH-Jeugd – Reductie zorgkosten: Door de preventieve inzet ontstaat een structurele besparing van € 130.000, waardoor dit voorstel (14) per saldo kostenneutraal verloopt.

10. *Gebiedsteam in School (GIS) – personele lasten:* Op basis van de tussenevaluatie wordt de inzet van het gebiedsteam in de school structureel uitgebreid van 2,25 fte tot 3,31 fte. De structurele meerkosten bedragen € 110.000 per jaar.

Gebiedsteam in School (GIS) – Reductie zorgkosten: Door de preventieve inzet ontstaat een structurele besparing van € 110.000, waardoor dit voorstel (16) per saldo kostenneutraal verloopt.

11. *Beschutte werkplekken:* Op basis van een afspraak uit het verleden betalen wij Caparis voor beschutte werkplekken. De begroting 2026 is gebaseerd op 2025, waarbij een stijging van het aantal deelnemers en het tarief is meegenomen. Helaas blijkt nu dat zowel het aantal deelnemers als het tarief per deelnemer meer is gestegen dan aanvankelijk begroot. Dit resulteert in een multipliereffect door zowel hogere kosten per deelnemer en meer deelnemers. Om dit te corrigeren is een structurele verhoging van € 244.000 nodig.